

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
XƏZƏR UNİVERSİTETİ**

**HASVET BAYTARLIQ TƏBABƏTİ FAKULTƏSİ
BAYTARLIQ TƏBABƏTİ DEPARTAMENTİ**

**ƏTRAF MÜHİT VƏ HEYVAN GİGİYENASI
SİLLABUS**

**Tədris ili və semestri
2026/2027-ci tədris ilinin payız semestri**

Müəllim: Vüsal Abbasov

Razılaşdırılmışdır

Təsdiq edirəm

**Departament müdiri:
b.ü.f.d. S.C.Məmmədova**

Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	Ətraf mühit və heyvanların gigiyenası, VET 32, 4 AKTS
Departament	Baytarlıq Təbabəti
Proqram (bakalavr, magistr)	Bakalavr
Tədris semestri	2026/27-ci tədris ilinin payız semestri
Fənni tədris edən müəllim	Vüsal Abbasov
E-mail	vusalabbasov8414@gmail.com
Telefon	(+994 50) 290 04 31
Mühazirə otağı/Cədvəl	Bakı şəhəri, Nizami rayonu, C. Naxçıvanski küçəsi 72
Məsləhət saati	Tələbələrlə razılaşmadan sonra vaxt təyin ediləcək
Tədris dili	Azərbaycan dili
Fənnin növü	Məcburi

Əsas dərsliklər:

1. Ə. Əsgərov - Kənd təsərrüfatı heyvanlarının ümumi gigiyenası. Maarif 1981
2. A. H. Yusifov, Ç.Ə.Əhmədov, C.Ə.Əsgərov, Ə.T.Məmmədov – Baytarlıq sanitariyyasının əsasları, bbk 37.6. Y -96. Azərneşir, 2006
3. Water, sanitation, and hygiene in health care facilities practical steps to achieve universal access to quality care, Geneva, World Health Organization and UNICEF, 2018 [cited 1 March 2019]. Available from: http://www.who.int/water_sanitation_health/publications/water-and-sanitation-for-health-facility-improvement-tool/en.
4. Animal waste, water quality and human health isbn: 9781780401232 isbn: 9789241564519 (who) edited by Al Dufour, Jamie Bartram, Robert Bos and Victor Gannon. First published 2012 ©World Health Organization 2012
5. T.c. Anadolu universiteti yayini no: 3408 açıkoğretim fakültesi yayini no: 2259 hijyen ve sanitasyon yazarlar dr.öğr.üyəsi mustafa eser (ünite 1, 2) doç.dr. Gökhan kuş (ünite 3) prof.dr. Murat topbaş (ünite 4, 6, 7, 8) dr.öğr.üyəsi Recep Kara (ünite 5) editor dr.öğr.üyəsi Mustafa Eser. Copyright © 2016 by Anadolu University.

Online vəsaitlər:

-. <https://ktvnb.org/wp-content/uploads/2019/05/ciftlik-binalari-dizayni-ve-ciftlik-hijyeni.pdf>
<https://www.thedairysite.com/articles/686/cleaning-and-sanitizing-milking-equipment>
<https://extension.psu.edu/proper-milking-procedures>
<https://detrox.com.tr/veterinerlik-hijyeni-nedir>
<https://www.youtube.com/watch?v=xsLE0OIqqsY>

Mühazirə		X
Seminar		X
Qrup müzakirəsi		X
Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%)
Fəallıq	Semestr ərzində	10
Tapşırıq və testlər (quiz 1,2,3)	Semestr ərzində	10
Layihə işi	Semestr ərzində	10
Aralıq imtahanı		30
Final imtahanı		40
Yekun		100

Ətraf mühit və heyvanların gigiyenası fənni - Heyvanların həyat şəraiti üçün elmi surətdə əsaslandırılmış optimal şəraitin yaradılması haqqında elmdir. O, ətraf mühit amillərinin qeyri-əlverişli təsirinin xəbərdar edilməsi və aradan qaldırılması, həmçinin onların insan və heyvan sağlamlığına əlverişli təsirindən istifadə etmək üçün tədbirlər hazırlayır. «Gigiyena» sözü yunanca «hygieinos» sözündən götürülmüş və mənası

sağlamlıq gətirən deməkdir. Gigiyena sözünün yaranması qədim yunan ilahəsi Gigiyeyanın adı ilə əlaqədardır. Qədim yunana mifolojiyasına görə sağlamlıq allahı Asklipiyanın iki qızı olub ki, bunlardan ən məşhurları xəstəlik barədə xəbər verən Gigiyeyə və xəstəliyi dərmlərlə müalicə edən Panaseya olublar. Bu elm həyat şəraitinin sağlamlığa təsirini öyrənir, xəstəliklərin qarşısını almaq, insanın və heyvanların sağlamlığını qorumaq və mühafizə etmək üçün tədbirlər işləyib hazırlayır. .

Ümumi məqsəd:

Bu kursun məqsədi tələbələrə heyvandarlığın müxtəlif sahələrində tələb olunan gigiyenik standartları və qaydaları öyrətmək, gigiyena və ətraf mühitin qarşılıqlı əlaqəsini izah etməkdən ibarətdir

Xüsusi məqsədlər:

- Tələbələrin akademik potensialını aşkarlamaq, onları elmə həvəsləndirmək və onların öz potensiallarını realizə etməyə yardımçı olmaq.
- Tələbələrə bioloji tədqiqatların hazırkı və gələcək elmin inkişafı üçün vacibliyini mənimsətməkdir.
- Tələbələrin kursda iştirakını həvəsləndirmək, qarşılıqlı hörmət və anlayış mühitini təmin etmək.

Kursun sonunda tələbələr nəyi biləcəklər:

- Gigiyena və sanitariyanın predmeti vəzifələri
- Qida gigiyenası
- Qaramalın saxlanması ümumi gigiyenik tələblər
- Qoyun binalarında tələb olunan minimum sanitar gigiyenik standartlar, açıq və qapalı tipli qoyunçuluq, intensiv və ekstensiv qoyunçuluq
- Quşçuluqda gigiyenik tələblər
- Yemçilikdə gigiyenik tələblər
- Kəsin sexlərində gigiyenik tələblər
- Havada tələb olunan gigiyenik tələblər
- Suda tələb olunan gigiyenik tələblər

Dərsin təşkili

- Fənnə aid ümumi xarakterli məlumatlar mühazirə zamanı tələbələrə çatdırılacaqdır.
- Yeni mövzu əyani vasitələrin (PPT və video fayllar) nümayişi ilə izah ediləcəkdir.
- Aralıq və final imtahanları öncəsi tələbələrin mənimsəmə səviyyələri (***Quiz***) yoxlanılacaqdır.
- Seminar məşğələləri zamanı tələbələrin əvvəlki mövzunu mənimsəmələri Şifahi və yazılı sorğunun keçirilməsi ilə hər dərs qiymətləndiriləcəkdir, semestrin sonunda isə ortaq qiymət çıxarılaçaqdır (***Fəallıq***).

Ümumi qaydalar

Davamiyyət

Tələbələrin bütün dərslərdə iştirakı vacibdir. Tələbələr müəyyən səbəblərdən dərslərin buraxılması (xəstəlik, ailə vəziyyəti və s.) haqqında məlumatı fakültə dekanlığına təqdim etməlidirlər. 25%-dən artıq dərs buraxan tələbələr imtahana buraxılmır.

Gecikmə

Dərsə 10 dəqiqədən artıq gecikən tələbəyə qayı yazılır. Buna baxmayaraq, tələbə dərs saatına buraxılır.

Yoxlama işi (*Quiz*)

Müəllimə və dekanlığa qabaqcadan məlumat verilən səbəblərdən yoxlama işində iştirak etməyən tələbə yoxlama işini növbəti həftədə yazı bilər.

İmtahanlar

Tələbənin imtahanda iştirakı və ya imtahanın buraxılması ilə bağlı bütün məsələlər fakültə rəhbərliyi tərəfindən həll olunur. İmtahanda iştirak etməmə yalnız dekanlığın icazəsi ilə mümkündür. İctimai fəaliyyətlə əlaqədar imtahanlardan yayınma hallarına yol verilmir. İmtahanlar kumulyativ xarakterli olmalıdır. Aralıq və yekun imtahanların mövzuları tələbələrə imtahandan öncə verilir. Son imtahanda sualların əksəriyyəti aralıq imtahandan sonra keçirilmiş materialların əsasında tərtib olunur.

Tələbənin kursu başa vurmaı

60% və daha artıq bal toplamış tələbə kursu bitirmiş hesab olunur. Əks halda tələbə bu kursu yenidən keçməlidir.

İmtahan qaydalarının pozuntuları

İmtahanlarda mövcud qayadaların pozulması (köçürmə cəhdləri, köçürmələr, imtahanın gedişini pozmaq və digər qanunsuz hərəkətlər) hallarında tələbənin imtahan işi ləğv olunur.

Dərslərdə davranış

Tələbə dərslər zamanı müvafiq akademik şəraitin yaradılması üçün mümkün olan hər şeyi etməlidir. İcazəsiz danışığa, lüzumsuz hərəkətlərə və s. qeyri-etik davranışa qətiyyətlə yol verilmir. Tələbə dərslərdə fəal şəkildə iştirak etməli, lazım olduqda suallar verməli və müzakirələrdən kənarda qalmamalıdır.

Dərs zamanı dərs prosesini və etik qaydaları pozmaq, həmçinin tələbələr arasında icazəsiz müzakirələr və mobil telefonlardan istifadə qadağandır.

Həftə	Fənnin mövzuları	Dərslilər/Təpşırıqlar
I.	Sanitariya və gigiyenanın predmeti, vəzifələri. Gigiyena.	<i>Əsas dərslik: 1, fəsil -1. Dərslik: 5 bölmə 1</i>
II.	~~Qida gigiyenasının inkişaf tarixi.~~ Ölkədə sanitar xidmət, onun məqsədi və vəzifələri	<i>Əsas dərslik: 1, fəsil -1. Dərslik: 5 bölmə 5</i>
III.	Qaramalın saxlanması ümumi gigiyenik tələblər, Doğum gigiyenası, doğumxanaya qoyulan gigiyenik tələblər.	<i>Əsas dərslik: https://ktvhb.org/wp-content/uploads/2019/05/ciftlik-binalari-dizayni-ve-ciftlik-hijyeni.pdf Dərslik: 5 bölmə 5</i>
IV.	Sağım sistemləri və sağım zamanı gigiyenik tələblər. CİP və südün gigiyenası, sağım zamanı yelində qulluq. Südün sanitar gigiyenik şəraitdə tədarükü. Quiz 1	<i>Əsas dərslik: https://www.thedairysite.com/articles/686/cleaning-and-sanitizing-milking-equipment, https://extension.psu.edu/proper-milking-procedures</i>
V.	Biotəhlükəsizlik və biomühafizə qaydaları (laboratoriya, təsərrüfat, klinika)	<i>Əsas dərslik: 5 bölmə 5</i>
VI.	Dezinfeksiya üsulları, növləri və vastələri. Kimyəvi dezinfeksiya maddələri və onların istifadəsi	<i>Əsas dərslik: 2. Səh 12. https://ktvhb.org/wp-content/uploads/2019/05/ciftlik-binalari-dizayni-ve-ciftlik-hijyeni.pdf</i>
VII.	Otlaqlarda olan gigiyenik tələblər, yay və qışlaq otlaq sahələrinin seçilməsi	<i>Əsas dərslik: 1 fəsil: 6</i>
Aralıq imtahan		
VIII.	Təsərrüfatlarda fəaliyyət göstərən personala tələb olunan gigiyenik qaydalar. Baytar həkimin gigiyenası. Sağıcı gigiyenası. Heyvan baxıcısı gigiyenası	<i>Əsas dərslik: https://www.fecava.org/wp-content/uploads/2019/03/FECAVA-Infectioncontrol_2018_LR.pdf Dərslik 5, bölmə: 6</i>
IX.	Heyvan daşıma vastələrinin zərərsizləşdirilməsi və gigiyenası. Quru, hava, su nəqliyyatının gigiyenası.	<i>Əsas dərslik: 2, səh: 127</i>
X.	Hava mühitinə qoyulan gigiyenik tələblər. Havanın qaz tərkibi və gigiyenik əhəmiyyəti. Heyvan binalarında zərərli qazlarla mübarizə. Hava temperaturunun gigiyenik əhəmiyyəti. Günəş şüaları və onun gigiyenik əhəmiyyəti. Quiz 2	<i>Əsas dərslik: 5, bölmə 7 Dərslik 1 fəsil 2</i>

XI.	Torpağın gigiyenası və onun sanitariya mühavizə üsulları. Torpağın fiziki tərkibi və onun sanitariyada rolu. Torpağın udma qabiliyyəti. Torpağın bioloji xüsusiyyətləri. Torpağın sanitariya cəhətdən qiymətləndirilməsi	<i>Əsas dərslik: 1 fəsil 3</i>
XII.	İçməli suya və su təhcizatına olan sanitar gigiyenik tələblər. Suyun fiziki kimyəvi göstəricilərinin gigiyenik əhəmiyyəti. Kənd təsərrüfatı heyvanlarında su təhcizatı. Çirkab suları.	<i>Əsas dərslik: 1 fəsil 4. Dərslik 5 bölmə 4.</i>
XIII.	İctimai binalarda gigiyenik qaydalar, binalarda gigiyena və sağlamlıq	<i>Əsas dərslik: 5, bölmə 6</i>
XIV.	Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yemləmə gigiyenası. Düzgün yemləmənin gigiyenik əhəmiyyəti. Yemlərə qoyulan gigiyenik tələblər.	<i>Əsas dərslik: 5, bölmə 5. Dərslik 1 fəsil 4</i>
XV.	Yem anbarlarında zərərvericilərdən qorunma qaydaları. Yemlərin infeksiya və invazion xəstəliklərdən qorunma qaydaları. Quiz 3	<i>Əsas dərslik: 1 fəsil 4</i>

Bu tədris proqramı fənn haqqında tam məlumatı özündə əks etdirir və hər hansı dəyişiklik barədə öncədən xəbər veriləcək.